

Parashas Bo

Now is the Time

The plague of locusts demolished Mitzrayim. The locusts ate up the last bit of the produce that was not destroyed by the hail. This devastating *makko* humbled Pharaoh to the point that he verbally agreed to send the Jewish people out of Mitzrayim. He said to them, "Go and serve Hashem, your G-d. Who is going?" Moshe said, "With our youngsters and our elders we shall go; with our sons and our daughters, with our sheep, goats and cattle we shall go, because it is a festival of Hashem for us" (Shemos 10:8,9). The Noam Elimelech beautifully darshens these verses with a message that touches at the very heart of the educational process.

Shlomo HaMelech teaches us, "Train the youth according to his way; even when he grows old, he will not swerve from it" (Mishlei 22:6). If a child is brought up in a holy atmosphere and taught to serve Hashem from the earliest age, he will not have to change his ways when he grows older. He has been on the right path since his youth, and will find it easy to serve Hashem later in life. This is the meaning of the verse, "With our youngsters and our elders we shall go." Those youngsters, who conduct themselves with holiness, will continue along the same path when they become elders. "With our sons and our daughters we shall go." Both young men and young women need guidance along the proper path. "With our sheep, goats, and cattle we shall go." This part of the verse hints to our business ventures, eating, drinking, and other activities to sustain our bodies. We engage in all of these activities with the intention of coming closer to our Creator. They are also included in *avodas Hashem*. Lastly, "because it is a festival of Hashem for us." A flame of desire burns inside of us, to serve Hashem with all of our hearts.

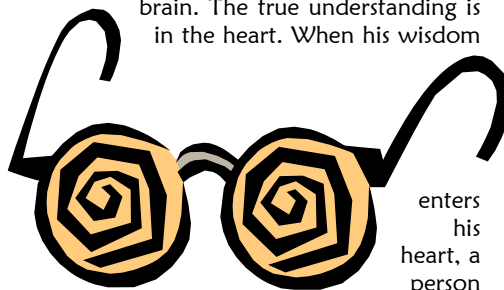
Kinderlach . . .

Now is the time. Now you are young. Stay on the straight path. Keep your souls pure. Serve Hashem with great enthusiasm. When you do this, you lay down a solid foundation for the rest of your life. One who follows the correct path in his youth, will not stray from it later in life. It will be easier for him to serve Hashem with fervor. Now is the time!

I See

"Come to Pharaoh for I have hardened his heart" (Shemos 10:1). This verse is a bit puzzling. A person with a hard heart is usually not sympathetic to the needs and requests of others. Moshe Rabbeinu was being sent to Pharaoh to seek the freedom of the Jewish people. If Pharaoh's heart was hardened, what was the point of asking? He will only refuse. Furthermore, we know that people have the free will to choose between right and wrong. By hardening Pharaoh's heart, did Hashem take away his free will? Was he doomed to suffer the plagues without any hope of doing *teshuva* (repentance) on his sins?

Rav Leib Chasman in his sefer *Ohr Yohel* shares a deep insight into human nature. There are two types of sight. The eyes are made of flesh and blood, and they see the physical appearance of objects. The heart, on the other hand, "sees" the spiritual world. Knowledge is contained in the brain. The true understanding is in the heart. When his wisdom

enters his heart, a person can say, "I see." As the verse states, "You shall know this day and take to your heart" (Devarim 4:39). Some people are blind because they have no eyes. Others do not see because their eyes are covered. Both cannot see, but for vastly different reasons. The same is true with spiritual "sight." Some cannot understand the truth because they have no heart. They are totally cut off from reality. There is no hope for them, because their heart (ability to understand) has been removed. They are like the person with no eyes. Others have a heart. It is just covered and locked up. They can remove the lock, but it may take some work. They are like the person whose eyes are covered.

Pharaoh's heart was blocked. This impaired his spiritual vision. However, he was capable of removing the blockage. He could "see" again, if he did *teshuva*. Therefore, it was worthwhile for Moshe to go to him. Perhaps he would soften his heart, and see the truth that Hashem is the King of Kings. Then he would let the Jewish people go.

Kinderlach . . .

Hashem did not give up on Pharaoh. He and his nation had suffered seven makkos (plagues) and he still did not recognize Hashem. We might think that he was hopeless. Hashem did not. He sent Moshe Rabbeinu to him again, in the hope that he would do teshuva. What about us? Do you ever feel that you want to give up on your self? "I'll never change." "I'm beyond hope." These words are false. You are surely no worse than the evil Pharaoh. You are much better than he was. And he was able to change. You can too. Try again. And again. And again. Your heart will soften. The truth will enter. "I see, I see," you will say. With the voice of true understanding.

Forever Free

He killed in His wrath all of the first-born of Mitzrayim and took His people, Israel, from their midst to everlasting freedom (from the Maariv prayers). What was this everlasting freedom? Rav Dessler takes a deep look at the slavery in Mitzrayim. Besides the well-known physical bondage, there was a slavery of the soul as well. The powers of *tumah* (impurity) were very strong in Mitzrayim. The *Yetzer Hara* (Evil inclination) ruled there. The Jews were trapped in this. They had sunken to the lowest level of *tumah* possible before being lost forever. From this, Hashem redeemed them, instantly.

Now they were free. Liberated from the *Yetzer Hara*. He could never rule over them again in the same way. Free to do what? To serve Hashem. To learn His Torah. Rav Dessler explains that the two go hand in hand. As the Mishna states in *Pirkei Avos* (6:2) "A man is never more free than when he occupies himself with learning Torah." This became a part of us when we left Mitzrayim. Hashem injected into our genes an everlasting freedom from the grip of the *Yetzer Hara*. Nothing could ever prevent a Jew from serving Hashem and learning His Torah.

Kinderlach . . .

Did you ever feel that it was too difficult to learn? A mitzvah just seems too hard to do. It is all just an illusion. There is nothing that can stop you from learning Torah and doing mitzvos. You are truly free. You became free 3300 years ago when we all left Mitzrayim. Take a deep breath and give it another try. You will succeed. It is in the genes. You are forever free.

ההגדת לבנו

פרשת בא

בני חורין לנצח

"המכה בעברתו כל בכורי מצרים, ויוצא את עמו ישראל מתוכם לחרות עולם (מתוך תפילת ערבית)". מה היתה חרות עולם זו? הרב דסלר זצ"ל מסביר את עבדות מצרים ואומר, שמלבד עבדות הגוף הידועה, היה גם שעבוד של הנשמה. כוחות הטומאה היו חזקים מאד במצרים, והיצר הרע משל שם. בני ישראל היו לכודים בתוך כל אלו. הם שקעו לדרגה העמוקה ביותר של טומאה, אחת לפני האחרונה ממנה לא ניתן לחזור. מכל זאת, גאל אותם ה', בבת אחת.

ילדים יקרים...
זה הזמן. כעת אתם צעירים. הישארו בדרך הישר. שימרו על טהרת נשמותיכם. עבדו את ה' בהתלהבות של קדושה. כאשר תעשו זאת, הרי בכך תניחו את היסודות האייתנים לשארית חייכם. מי שהולך בדרך הישר בצעירותו, לא יסטה ממנה כל חייו. יהיה לו קל יותר לעבוד את ה' בדבקות וברגש. זה הזמן!

אני רואה

"ב' א אל פרעה כי אני הכבדתי את לבו" (שמות י', א'). הדבר מעורר שאלה: משה רבינו נשלח אל פרעה כדי לבקש שישלח את בני ישראל מארצו. אך אם ה' הכביד את לבו, מה טעם יש בבקשותיו של משה? הרי ודאי שפרעה יסרב! ועוד, אנו יודעים שלכל אדם יש בחירה חופשית, לבחור בין טוב לרע. כשה' מכביד את לב פרעה, האם הוא נוטל ממנו את הבחירה החופשית שלו? האם נגזר על פרעה לסבול מהמכות, בלי שום אפשרות לשוב בתשובה על חטאיו?

עכשיו הם היו משוחררים. חופשיים מן היצר הרע, שיותר לעולם לא יוכל למשול בהם באותה מידה. חופשיים לעשות מה? לעבוד את ה'. ללמוד את תורתו. הרב דסלר מסביר ששני אלו הולכים ביחד. כמו שאומרת המשנה בפרקי אבות (ו', ב'), 'אין לך בן חורין, אלא מי שעוסק בתלמוד תורה'.

זה הפך לחלק מאתנו כאשר עזבנו את מצרים. ה' הזריק לתוך הגנים שלנו חרות עולם מן היצר הרע. מאז, אין דבר שיוכל למנוע מיהודי לעבוד את ה' וללמוד את תורתו. לעולם.

הרב לייב חסמן זצ"ל, בספרו "אור יהל", מעניק לנו הסבר עמוק של נפש האדם. יש שני סוגים של ראייה. העיניים עשויות בשר ודם, והן מבחינות במראה החיצוני של חפצים. הלב, לעומת זאת, "רואה" את העולם הרוחני. הידע של האדם מצוי במוח, אך ההבנה העמוקה מקומה בלב. כאשר חכמה חודרת ללבו של אדם, הוא יכול לומר באמת "אני רואה", כפי שנאמר בפסוק: "וידעת היום והשבות אל לבבך" (דברים ד', ל"ט).

ילדים יקרים...
האם הרגשתם פעם שקשה מדי ללמוד? שיש מצווה שקשה מדי לקיים אותה? זו רק אשליה. אין שום דבר שיוכל למנוע אתכם מללמוד תורה ולקיים מצוות. אתם באמת בני חורין. השתחררתי לפני 3000 שנה כאשר יצאנו ממצרים. קחו נשימה עמוקה ונסו שוב. בטוח שתצליחו. זה נמצא בתוך הגנים שלנו. אתם חופשיים לנצח.

זה הזמן

מכת הארבה החריבה את מצרים. הארבה אכל את כל הצמחייה שלא הושמדה במכת הברד. מכה קשה זו גרמה לפרעה להודות בגדלות ה' ולהסכים לשלח את בני ישראל ממצרים: "לכו ועבדו את ה' אלוהיכם. מי ומי ההולכים?"

יש אנשים שהם עיוורים משום שאין להם עיניים, ח"ו. אך יש אחרים שאינם רואים מפני שעיניהם מכוסות. שני האנשים אינם יכולים לראות, אך הסיבה לעיוורון שונה לחלוטין. הדבר נכון גם לגבי "ראייה" רוחנית. יש שאינם יכולים להבין את האמת מפני שאין להם לב; הם מנותקים לגמרי מהמציאות. להם אין תקווה, בגלל שלבם (היכולת להבין) נלקח מהם. הם כמו האנשים שאין להם עיניים. לאחרים יש לב, והבעיה היא שהוא חסום ונעול. הם יכולים לפרוץ את המנעול, אך הדבר כרוך במאמץ. הללו דומים לאנשים שעיניהם מכוסות.

תשובתו של משה היתה: "בנערינו ובזקנינו נלך, בבנינו ובבנותינו, בצאננו ובבקרנו נלך, כי חג ה' לנו" (שמות י', ח'ט). בעל הנועם אלימלך דורש פסוקים אלה ומוציא מהם מסר שנוגע בלב-בלב של התהליך החינוכי.

לבו של פרעה היה חסום, ולכן ראייתו הרוחנית נפגעה. אך היה ביכולתו להסיר את החסימה. אם הוא היה חוזר בתשובה הוא היה יכול להגיע למצב של ראייה. לכן היה כדאי למשה ללכת אליו. אולי הוא יצליח לרכך את לבו הקשה, כדי שהוא יוכל לראות את האמת שה' הוא מלך מלכי המלכים, ואז יתן לבני ישראל לצאת מארצו.

ילדים יקרים...
ה' איננו מתייאש מפרעה. פרעה ועמו עברו שבע מכות והוא עדיין לא הכיר בה'. היינו חושבים שהמצב אבוד. אך ה' לא סבר כך. הוא שלח את משה רבינו אליו שוב, בתקווה שישוּב בתשובה. מה איתנו? האם אתם מרגישים לפעמים ייאוש מעצמכם? "אף פעם לא אשתנה", "אני מקרה אבוד". אין זה נכון. ודאי שאין אתם גרועים מפרעה הרשע; אתם טובים בהרבה ממנו. והוא היה מסוגל להשתנות. גם אתם מסוגלים להשתנות. נסו שוב. ושוב. ושוב. לבויתכם יתרככו, והאמת תחדור אליהם. "אני רואה, אני רואה" תאמרו, ותבינו את הדברים באמת.

שלמה המלך אומר במשלי "חונך לנער על פי דרכו, גם כי יזקין לא יסור ממנה" (משלי כ"ב, ו'). אם מגדלים ילד באווירה של קדושה וכבר מגיל צעיר ביותר מלמדים אותו לעבוד את ה', הוא לא יצטרך לשנות את דרכו כאשר יגדל. הוא הרי היה בדרך הנכונה מאז ילדותו, ויהיה לו קל לעבוד את ה' בבגרותו. זוהי המשמעות של הפסוק "בנערינו ובזקנינו נלך" - נערים הנוהגים קדושה בעצמם, ימשיכו בדרך זו גם כאשר יזקינו. "בבנינו ובבנותינו נלך" - גם בנים וגם בנות זקוקים להכונה בדרך הישר. "בצאננו ובבקרנו נלך" - חלק זה של הפסוק רומז לעסקי פרנסה, אכילה, שתייה ופעולות אחרות המקיימות את גופנו. אנו עוסקים בכל אלה במטרה להתקרב לבוראנו. גם מעשים אלה כלולים בעבודת ה'. ולבסוף, "כי חג ה' לנו". אש של תאוה בוערת בקרבנו, לעבוד את ה' בכל לבבנו.